

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка
Гуманітарно-природничий університет ім. Я. Длугоша (м. Ченстохова Польща)
Вища школа лінгвістична (м. Ченстохова Польща)
Пряшівський університет (Словаччина)
Ніредьгазький Університет (Угорщина)

*Весь світ з вами,
якщо ви з нами!*

**III Міжнародна науково-практична
Інтернет-конференція**

**«МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД
СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ
ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»**

м. Мукачево

УДК 338.486:91(477:4)(043.2)

М 58

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою
Мукачівського державного університету
(протокол № 9 від 21 листопада 2022 р.)*

Відповідальний за випуск – доктор географічних наук, доцент Смочко Н.М.

Редакційна колегія: Щербан Т.Д. – д.психол.н., проф. (голова); Смочко Н.М. – д.геогр.н., проф. (заст.гол.), Лужанська Т.Ю. – к.геогр.н., Папп В.В. – д.е.н., проф., П'ятка Н.С. – к.е.н., доц., Кочан В.М. – к.філос.н., ст. викл.; Медвідь Л.І. – к.е.н., доц.; Цупанич О.І. – провідний фахівець кафедри.

У збірнику тез висвітлюються погляди науковців, аспірантів, магістрантів, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми суспільно-географічного розвитку туристичної галузі в умовах євроінтеграції. Тематика конференції охоплює наукові, освітні та практичні аспекти суспільно-географічного розвитку туристичної галузі у контексті інтегрування України в європейський економічний простір.

М 58

Міжнародний та національний досвід суспільно-географічного розвитку туристичної галузі в умовах євроінтеграції: тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції / ред. кол.: Т.Д. Щербан (гол.) та ін. Мукачево: МДУ, 2022. 125 с.

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей. Погляди редколегії не завжди збігаються з позиціями авторів.

© Мукачівський державний університет, 2022

Туристичні маршрути, пов'язані із відвідуванням об'єктів похмурого туризму дають змогу кожному учаснику розширити власний світогляд, краще зрозуміти історію та культуру нашої країни. Мандрівки на місця трагедій і злочинів, історичних драм та битв тощо, можуть слугувати хорошим педагогічним елементом, адже вони змушують туристів продумати про фактори, які спричинили до цих подій в минулому, а також про те, як можна уникнути подібних катастроф в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Lennon J. J. and Foley M. Dark Tourism: the Attraction of Death and Disaster. London: Cassell, 2000.
2. Stone P. R. Review: Dark Tourism – Cashing in on Tragedy? A Tourism Society Seminar Event, 17th October 2005: London Available from: www.dark-tourism.org.uk [Accessed on 31 October, 2005].
3. Заставецька Л. Б., Заставецький Т. Б. Похмурий туризм в Україні: теоретичні та прикладні аспекти дослідження // Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-річчю утворення Льотної академії НАУ. Дніпро : Середняк Т. К., 2021. С. 97-103.
4. Заставецький Т., Заставецька Л. «Похмурий туризм» як відображення трагічних подій у історії та культурі народів // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Сер. Географія. Тернопіль : Тайп. №1 (29). 2011. С. 101-107.
5. Заставецький Т.Б. Потенціал «похмурого» туризму в країнах Європи // Сучасні вектори розвитку туризму: тенденції та перспективи країн // Європейського регіону: міжнародна монографія (колектив авторів / за заг.ред. Л. Заставецької). Тернопіль, 2020. С.102-111.

УДК 911.3:30/33 (477.8)

Тетяна ЛУЖАНСЬКА

кандидат географічних наук, доцент

tetyana.Luchanska70@gmail.com

Мукачівський державний університет, м. Мукачево

Вікторія ЗИЙНИЧ

здобувачка спеціальності Географія освітнього ступеня Магістр

Мукачівський державний університет, м. Мукачево

ОЦІНКА АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТНИХ КОМПЛЕКСІВ

До початку ХХІ ст. людство перетворилося на потужну техногенну силу, інтенсивний антропогенний вплив призвів до змін не лише в окремих природних комплексах, але й природних ландшафтів у цілому. Вчення про ландшафт ґрунтується на уяві про ландшафтний комплекс як сукупність генетично

взаємопов'язаних природних компонентів, що передбачає наявність базових знань з природничих дисциплін (геології, геоморфології, ґрунтознавства тощо).

Основним наслідком впливу на ландшафти є формування антропогенних ландшафтів. Дослідженням самих антропогенних ландшафтів та їх класифікацією саме займалися: Ф.М. Мільков, Г.І. Денисик, Л.І. Воропай та інші автори, тому в літературі існує багато визначень цього поняття. Проте найпоширенішим є визначення Ф.М. Мількова (1973 р.), за яким антропогенні ландшафти – як заново створені ландшафти, так і ті природні комплекси, в яких корінних змін зазнав будь-який з його компонентів. Загальна особливість всіх видів антропогенних ландшафтів є певна ступінь їх зміненості, трансформованості в наслідок господарської діяльності. Це дає змогу говорити про поняття антропогенної трансформованості ландшафту.

Антропогенним ландшафт – це різні форми прояву людської діяльності в ландшафті, які поділяються на дві групи: 1) типи використання земель чи угіддя (пасовища, плантації, сади); 2) інженерні комплекси (мало – та багатоповерхові споруди чи цілі міста, дороги). Для вивчення антропогенних впливів на ландшафти використовують системний, ландшафтний, екологічний, ландшафтно-екологічний підходи, а також принципи оптимізації природного середовища [3, с. 28]. Теоретичною базою вивчення антропогенної трансформації геосистем є концепція антропогенних модифікацій природних ландшафтів А.Г. Ісаченка, теорія антропогенного ландшафтознавства Ф.М. Мількова, В.І. Федотова, Г.І. Денисика; ландшафтної екології М.Д. Гродзинського, В.М. Гуцуляка; антропогенної трансформації ландшафтів Л.І. Куракової, А.Н. Шищенко; урбаністичної географії П.Г. Шищенко, В.А. Кучерявого, А.Е. Чайки, О.Ю. Дмитрука. Оцінка антропогенного навантаження та трансформацій геосистем потребує подальших досліджень.

Антропогенний вплив – вплив, який здійснюється господарською діяльністю людини на навколишнє природне середовище та ресурси і призводить до зміни їх характеристик. Показники впливу – елементи чи параметри, за допомогою яких визначається ступінь впливу на геосистеми. Оцінка впливу – діяльність спрямована на визначення характеру, ступеня чи величини впливу, прогнозування можливих наслідків діяльності людини на геосистеми. Важливе значення при оцінці антропогенної трансформації геосистеми має дослідження всіх можливих видів впливів на навколишнє середовище, а також вимір показників впливу [5, с. 27].

Загалом вплив техногенних об'єктів на навколишнє природне середовище поділяють на такі групи:

- за видами господарської діяльності, що здійснює вплив на геосистеми. Виділяють: сільськогосподарські, лісогосподарські, водогосподарські, транспортні, рекреаційні, промислові, селитебні;
- за територією, яку охоплює вплив: локальні, лінійні, площинні;
- за режимом та тривалістю дій: коротко часові, тривалі, епізодичні, періодичні, практично безперервні;
- за характером дії на навколишнє середовище: механічні, гідроморфічні, теплові, фізичні, хімічні.

Антропогенна трансформація – зміна природних систем під впливом господарської діяльності людини. Це інтегрована характеристика, яка враховує не лише зміни структури геосистеми в цілому, але й фізичні й хімічні забруднення компонентів ландшафтної системи, зміни видового складу. Антропогенна трансформація характеризує сукупний вплив різних видів навантажень на ландшафтну систему. Це результат взаємодії людини з навколишнім середовищем у рамках конкретних геосистем [4, с. 53].

В процесі трансформації ландшафт піддається певним змінам, які можуть бути класифіковані наступним чином:

- за орієнтованістю впливу: прямі, опосередковані, зміни;
- за глибиною змін: функціонування, динаміка, розвиток;
- за зворотністю: зворотні, незворотні;
- за направленістю: прогресивні, регресивні;
- за ступенем відповідності поставленій меті: цілеспрямовані, побічні.

Мільков Ф.М., зокрема, вважає, що глибина змін природних умов у багатьох регіонах стає настільки значною, що саме риси антропогенного впливу стають вирішальними для характеристики особливостей цих регіонів. Особливо швидко це відбувається в гірсько-промислових районах – через 8 років, у землеробських – через 15 років, а в промислових через 25 років.

Значні площі випадають з господарського користування через нераціональне освоєння: бедленди, області антропогенного карсту, покинуті перекультивовані кар'єри, засолені та заболочені ґрунти, рухомі піски, а також області де через викиди промислово–побутових відходів відбувається інтенсивне забруднення навколишнього середовища. Всі антропогенні ландшафти являються природними комплексами. Хоча вони й створені людиною, але в своєму розвитку підпорядковуються природним законам. Ландшафтно-техногенні системи є не компонентами, а блоковими системами. Утворені вони природними та технічними блоками, розвиток яких підпорядковується різним закономірностям: природним та соціально–економічним [2, с. 43].

Провідну роль в ландшафтно-технічній системі відіграє технічний блок, функціонування якого спрямовується та контролюється людиною. Внаслідок цього ландшафтно-техногенні системи на відміну від власне антропогенних ландшафтів не здатні до природного саморозвитку. Слід розмежувати на дві категорії: пасивні, в яких характеристики техногенного покриву лишаються незмінними після його створення, та активні зі змінними характеристиками техногенної оболонки у відповідності її функціональному призначенню. Проблемами антропогенного ландшафтознавства займається Г. Денисик, який вважає помилковим підхід до вивчення антропогенних ландшафтів як антропогенних модифікацій (натуральних) ландшафтів. Модифікувати – значить внести зміни в щось, не змінюючи його внутрішньої суті. Вивчення антропогенних ландшафтів як модифікацій натуральних призвело до формування хибної думки, що після припинення впливу людини на модифіковані комплекси вони повертаються до первинного стану. Відновлення комплексу до первинного стану можливе лише тоді, коли не були докорінно

змінені його структура, або хоча б один з його компонентів, а значить він не функціонував у якості антропогенного [4, с. 60].

Ісаченко А.Г. також займається проблемою антропогенного ландшафтознавства. Науковець стверджує, що в сучасну епоху відбуваються інтенсивні техногенні зміни ландшафтів та насичення їх продуктами праці людини. Практично не лишилося ландшафтів, які не зазнали б прямого чи опосередкованого впливу господарської діяльності суспільства. Але він наголошує на тому, що в якому б ступені не був змінений ландшафт людиною, він все одно залишається частиною природи, природною системою і в ньому продовжують діяти природні закономірності. Людина не в змозі змінити об'єктивні закони функціонування і розвитку геосистем і змінювати якісні відмінності між ландшафтами тундри і пустель, рівнин та гір. У найбільш сильно зміненому ландшафті залишаються інваріантні природні риси, зумовлені непідвладними людині зональними закономірностями та азональним факторами і надають ландшафту якісну визначеність та стійкість.

Він обґрунтував концепцію «культурного ландшафту». Критерії культурного ландшафту визначаються суспільними потребами. Йому повинні бути притаманні дві головні якості:

- 1) висока відтворюваність та екологічна ефективність;
- 2) оптимальне середовище для життя людини, що допоможе збереженню здоров'я, фізичному та духовному розвитку людини [2].

Одна з основних умов при формуванні культурного ландшафту – досягнення максимальної відтворюваності відновлюваних природних ресурсів, і перш за все, біологічних. В культурному ландшафті повинні бути по можливості попереджувати небажані процеси, як природного, так і техногенного походження. Це буде сприяти збереженню природних ресурсів і покращенню якостей життєвого середовища. Всі ці заходи нерозривно пов'язані з раціональним використанням всіх видів природних ресурсів, що в свою чергу впирається у вдосконалення технології виробництва.

Список використаних джерел:

1. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології. К.: Либідь, 1993. 224 с.
2. Денисик Г.І. Антропогенні ландшафти правобережної України. Вінниця: Арбат, 1998. 292 с.
3. Міллер Г.П., Петлін В.М., Мельник А.В. Ландшафтознавство. Теорія і практика. Львів. Вид-чий центр ЛНУ ім. Франка, 2002. 260 с.
4. Мельник А.В. Основи регіонального еколого-ландшафтознавчого аналізу. Львів: Літопис, 1997. 246 с.
5. Мельник А.В., Міллер Г.П. Ландшафтний моніторинг. К. 1993. 152 с.

ЗМІСТ

1. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ІНФРАСТРУКТУРА ТУРИЗМУ	5
Shevchuk S. Regional model of recreational land USA	5
Заставецька Л., Заставецький Т., Таранова Н., Семеген О. Перспективи розвитку похмурого туризму у західному регіоні України.....	8
Лужанська Т., Зийнич В. Оцінка антропогенних ландшафтних комплексів.....	10
Питуляк М., Войціх Д. Рекреаційно-туристичний потенціал Чортківської ОТГ Тернопільської області.....	14
Питуляк М., Гуляйгородський В. Бальнеологічні ресурси Львівської області та їх використання.....	17
П'ятка Н., Лелик В., Оцінка водного режиму та гідроенергетичного потенціалу басейну р. Тиса.....	19
П'ятка Н., Терпай Г. Природоохоронна діяльність в басейнах малих річок Українських Карпат.....	21
Товт А., Товт К. Рекреаційно-туристичний потенціал Великоберезької сільської територіальної громади.....	23
Шуканова А., Дядченко Ю. Музеї при закладах освіти як осередки виховної роботи та об'єкти туристичного інтересу.....	26
2. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ МОДЕЛІ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ	28
Горват М., П'ятка Н. Еколого-економічні аспекти природокористування на прикордонних територіях України.....	28
Колотуха О. Еволюція поглядів на територіальну рекреаційну систему: від базової моделі до сучасних підходів.....	30
Лужанська Т., Сьомак В., Туряниця А. Роль міжсистемного аналізу в конструктивно-географічному прогнозуванні	33
Мальська М., Зінько Ю., Горішевський П. Сільські гостинні садиби і національні парки Карпатського регіону України в період пандемії: рекреаційно-туристичний аспект.....	36
Машіка Г., Текелій Д. Шляхи формування інвестиційного середовища в Карпатському туристичному регіоні	38
П'ятка Н., Шекура В. Еколого-економічні механізми природокористування України в умовах сучасних викликів.....	40
П'ятка Н., Шекура І. Еколого-економічні проблеми природокористування у лісовому господарстві Карпатського регіону.....	43
Смочко М., Соцька І., Магаль Р. Медико-географічне районування території України: теоретичний аспект.....	45
Стець А., Лужанська Т., Хлуд О. Роль «зеленої економіки» у суспільному житті суспільства.....	47

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>